

«Καταλανός, αλλά όχι εθνικιστής»

Ο σπουδαίος συγγραφέας Χουάν Μαρσέ μιλάει στην «Κ» με αφορμή την έκδοση του νέου μυθιστορημάτος του

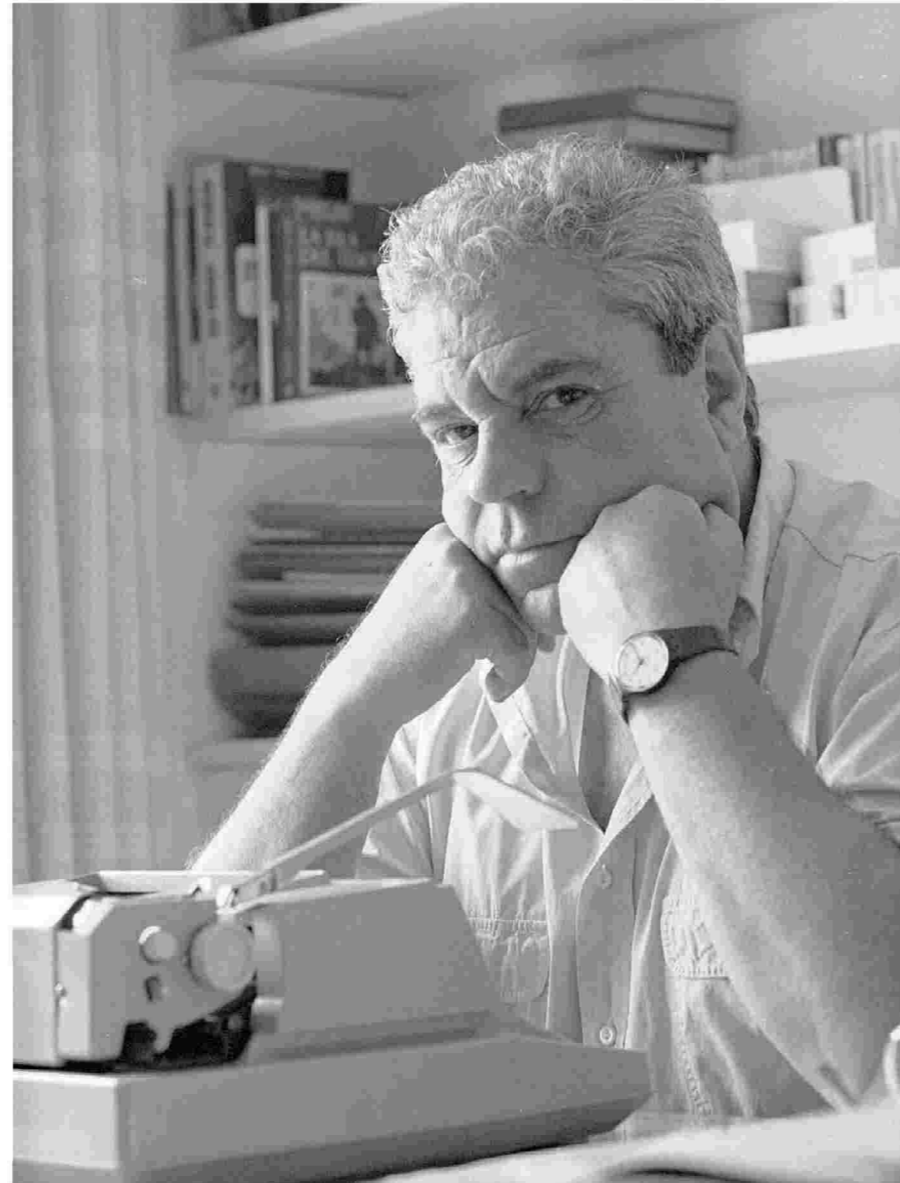
Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

«Κουμάντο κάνει αυτός που αφηγείται». Με αυτές τις λέξεις ο Ρίνγκο, ο κεντρικός ήρωας της «Καλλιγραφίας των ονείρων» του Χουάν Μαρσέ αποστομώνει τους υπόλοιπους δωδεκάχρονους της παρέας που τον κατηγορούν ότι οι ιστορίες που διηγείται παραείναι αλλόκοτες. Αυτή η φράση δίνει επίσης το στίγμα ενός μυθιστορήματος, στο οποίο η Ιστορία και η πολιτικά μεταμορφώνονται και εμπλουτίζονται μέσω της φαντασίας χάρη σε έναν τολμηρό συγγραφέα, μετρ της αφήγησης. Πού τελειώνει η αλήθεια και πού αρχίζει το όνειρο; Το «...ζήπνιο και παρατηρητικό αγόρι, επιρρεπές σε κάποιους παραλογισμούς», που μοιάζει τόσο στον ίδιο τον δημιουργό του όταν ήταν παιδί, μεγαλώνει στη μεταπολεμική Βαρκελώνη στα χρόνια που η πόλη βασανίζεται από τη φτώχεια, τον φόβο και τον αυταρχισμό του φρανκικού καθεστώτος. Ο κινηματογράφος της εποχής, τα λαϊκά εικονογραφημένα περιοδικά και οι αναμνήσεις του συγγραφέα – τότε που με τους φίλους του επινοούσε απίθανες αφηγήσεις μιας περιπετειώδους ζωής η οποία μεταμόρφωνε την καθημερινότητα – δίνουν στον Μαρσέ το πρώτο υλικό για τον ποιητικό ρεαλισμό της γραφής του. «Η επινόηση μπορεί να είναι πιο αξιόπιστη από την πραγματικότητα, να έχει περισσότερες πιθανότητες να επιζηήσει», γράφει ο ίδιος στις πρώτες σελίδες του βιβλίου.

Το δημοψήφισμα

Η «Καλλιγραφία των ονείρων» (2011), ένα από τα θαυμάσια μυθιστορήματα που έχει γράψει ο Χουάν Μαρσέ στην ωριμότητά του, κυκλοφορεί σε λίγες μέρες από τις εκδόσεις Πατάκη σε εξαιρετικά μετάφραση της Γεωργίας Ζακοπούλου – η οποία άξια αναμετρήθηκε με τον πυκνό και όλο υπονοούμενα λόγο ενός στυλίστα. Αυτή η πρόσφατη έκδοση θα αρκούσε για να επιδιώξουμε μια συνέντευξη μαζί του.

Ο 84χρονος συγγραφέας, ολιγογράφος και πολυβραβευμένος, αναγνωρίζεται ως ένας από τους πιο σημαντικούς πεζογράφους της ισπανόφωνης λογοτεχνίας στον 20ό αιώνα. Όμως η συνέντευξη έχει μία ακόμη αφορμή: Μετά το πρόσφατο δημοψήφισμα για την ανεξαρτησία της Καταλωνίας και όσα επακολούθησαν, αντίτυπα των βιβλίων του σε δημόσιες βιβλιοθήκες της Βαρκελώνης μουντζουρώθηκαν με τη λέξη «προδότης» και δέθηκαν με αλυσίδες. Καταλανός ο ίδιος μέχρι το κόκαλο που ωστόσο έγραφε και γράφει πάντοτε στα ισπανικά, ο Χουάν

«Η νεολαία αντιμετωπίζεται σαν μια αγορά από την οποία μπορούν να βγουν γρήγορα κέρδη», λέει ο Χουάν Μαρσέ.

«Με κολακεύει που ένας φασίστας πατριδοκάπηλος με αποκαλεί "προδότη". Όπως έλεγαν οι κλασικοί: "Γαβγίζουν, άρα προχωράμε"».

Μαρσέ είχε δηλώσει στην εφημερίδα El País κατά την αρχή της κρίσης ότι το δημοψήφισμα ήταν «απολύτως ασύμβατο με τη νομο-

θεσία». Επειτα από αυτό η Βαρκελώνη, η αγαπημένη πόλη από την οποία έφυγε μόνον μια φορά στη ζωή του, κατά την περίοδο της δικτατορίας, του επιτέθηκε.

– Η «Καλλιγραφία των Ονείρων», όπως και τα περισσότερα βιβλία σας, διαδραματίζεται στη μετεμφυλιακή Βαρκελώνη και στην πρώτη περίοδο της φρανκικής δικτατορίας. Γιατί γράφετε πάντα για αυτή την πόλη και αυτή την εποχή;

– Επειδή η Βαρκελώνη είναι η πόλη μου, κι επειδή σ' αυτήν έζησα

τα παιδικά και νεανικά μου χρόνια κατά τη μεταπολεμική περίοδο. Τοποθετώ τα μυθιστορήματά μου στα χρόνια αυτά επειδή εκείνη την εποχή βίωσα τις πιο σημαντικές και καθοριστικές εμπειρίες της ζωής μου. Από την άλλη, ήθελα να δώσω φωνή σε όσους είχε φιώσει η φρανκική δικτατορία, να καταθέσω μια μαρτυρία για μια εποχή καταπίεσης και ταπείνωσης.

– Γνωρίζει και ενδιαφέρεται η ισπανική νεολαία για την εποχή που περιγράφετε στα βιβλία σας;

– Οχι, θεωρώ ότι δεν είναι επαρ-

κώς πληροφορημένη για τον Εμφύλιο και τη μεταπολεμική περίοδο. Έχει άλλες προτιμήσεις και αυτό μου φαίνεται φυσιολογικό. Η ισπανική νεολαία, όπως κάθε νεολαία ευρωπαϊκής χώρας – υποθέτω και της Ελλάδας –, δεν έχει πολλά κίνητρα ώστε να ενδιαφερθεί για το παρελθόν και να βγάλει χρήσιμα συμπεράσματα για το παρόν. Είναι ένα θέμα που συνδέεται με την εκπαίδευση. Η νεολαία, σήμερα, αντιμετωπίζεται σαν μια αγορά από την οποία μπορούν να βγουν γρήγορα κέρδη.

– Πώς αρχίζετε να γράφετε μια ιστορία;

– Ξεκινώ με αφετηρία κάποιες εικόνες, ποτέ μια ιδέα. Κάποιες εικόνες από κάποια περιστατικά, επινοημένα ή πραγματικά, μπορεί να μου γίνουν εμμονή και να αποτελέσουν το σπέρμα, τον σπόρο μιας ιστορίας που θεωρώ ότι μπορεί να έχει ενδιαφέρον για κάποιο λόγο. Τότε αρχίζω να σχεδιάζω πρόσωπα και μια πλοκή.

– Λαμβάνοντας υπόψη τον τρόπο που ανακατεύετε τα ιστορικά γεγονότα με τη φαντασία στα μυθιστορήματά σας, θα λέγατε ότι η συγγραφή είναι για εσάς ένας τρόπος να ξεφύγετε από την πραγματικότητα, ή να την κατανοήσετε βαθύτερα;

– Ο συγγραφέας εργάζεται με υλικό στο οποίο η βιοματική εμπειρία και η φαντασία συνήθως πηγαίνουν χέρι χέρι. Η αλήθεια και η επινόηση αναμειγνύονται με φυσικότητα. Δεν με ενδιαφέρει να ξεφύγω από την πραγματικότητα. Αυτό που με ενδιαφέρει είναι να την ερμηνεύσω, να αποκαλύψω τα μυστικά της.

– Μετά το δημοψήφισμα και την αρνητική σας στάση απέναντι στον καταλανικό εθνικισμό, κάποια βιβλία σας σε δημόσια βιβλιοθήκη καταστράφηκαν από φανατικούς. Πώς νιώθετε γι' αυτό, τι σημαίνει για εσάς η εμπάθης αντίδραση αυτής της πόλης που τόσο αγαπάτε;

– Στην πόλη μου δεν κυριαρχεί επ' ουδενί αυτός ο φανατισμός, αυτή η μισαλλοδοξία. Σ' όλον τον κόσμο υπάρχουν τέτοιου είδους φανατικοί, που μισούν όποιον δεν σκέφτεται όπως εκείνοι. Εγώ δεν είμαι εθνικιστής. Θεωρώ ότι οι εθνικισμοί έφεραν μονάχα πόνο και θάνατο στον κόσμο. Αλλά δεν νιώθω πικρία γι' αυτό που συνέβη. Στην πραγματικότητα με κολακεύει που ένας φασίστας πατριδοκάπηλος με αποκαλεί «προδότη». Όπως έλεγαν οι κλασικοί: «Γαβγίζουν, άρα προχωράμε».

Το μυθιστόρημα του Χουάν Μαρσέ «Η καλλιγραφία των ονείρων» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη σε μετάφραση της Γεωργίας Ζακοπούλου. Στα ελληνικά έχουν μεταφραστεί και κυκλοφορούν τα βιβλία του: «Σεργιάνι στο Γκινάρντο» (εκδ. Πατάκη), «Τα τελευταία απογεύματα με την Τερέζα» (εκδ. Πατάκη), «Η ουρά της σαύρας» (εκδ. Bell), «Η μαγεία της Σαγκάης» (εκδ. Σέλας).

Η διαδρομή του

1933
 Στις 3 Ιανουαρίου ο Juan Fanceta Roca γεννήθηκε στη Βαρκελώνη. Η μητέρα του πέθανε στον τοκετό και το παιδί υιοθετήθηκε από την οικογένεια Μαρσέ.

1961
 Δημοσίευσε το πρώτο του μυθιστόρημα «Encerrados con un solo juguete».

1978
 Το μυθιστόρημα «La muchacha de las bragas de oro» κερδίζει το βραβείο Planeta.

2001
 Το μυθιστόρημα «Η ουρά της σαύρας» διακρίθηκε με το Εθνικό Βραβείο Κριτικής (Premio de la Crítica) και το Εθνικό Βραβείο Λογοτεχνίας (Premio Nacional de Narrativa), τις δύο μεγαλύτερες λογοτεχνικές διακρίσεις της Ισπανίας.

2008
 Ο Χουάν Μαρσέ τιμήθηκε με το βραβείο Cervantes (Θερβάντες), το σημαντικότερο βραβείο για την ισπανόφωνη λογοτεχνία. Ήταν ο πρώτος Καταλανός συγγραφέας που έλαβε αυτή την τιμή.

